

ХРОНИКА

ДАНИ СЛОВЕНСКЕ ПИСМЕНОСТИ И КУЛТУРЕ Рјазан, 24. мај 2000.

На дан светих Ђирила и Методија, 24. маја, Русија традиционално обиљежава дан словенске писмености и културе. Овај празник, последице многих деценија заборављања, поново је успостављен 1986. године. Одлуком Врховног совјета Руске федерације тај дан је добио статус државног празника. На тај начин, Дан словенске писмености и културе, по свом садржају, постао је заједнички државно-црквени празник. Рјешенјем Светог Синода Руске праославне цркве и с благословом његове светости Патријарха московског и све Русије Алексеја II, митрополит Крутички и Коломенски Јувеналиј је током неколико година копредседник организационог комитета Празника.

Коријени празника словенске писмености и културе, који су нераскидиво повезани с радом Ђирила и Методија, сежу до краја IX вијека. Познато је да су имена Солунске браће овјенчана ореолом славе још за њихова живота. Иако је до Ђирила и Методија у Европи и Византији владало увјерење да су само три језика достојна да се на њима врши богослужење и пишу књиге - старојудејски, грчки и латински - браћа су ипак покушала да потврде мисао о једнакости свих језика.

Историјски подвиг Солунске браће састоји се у томе што су они саставили словенску азбуку, превели с грчког на словенски језик неколико богослужбених књига, међу којима одабране дијелове из Еванђеља, апостолске посланице и Псалтир, чиме су допринијели увођењу и ширењу словенског богослужења. Заслуга Ђирила и Методија је у томе што су они, уопштивши искуство са словенским писмом, а ослањајући се на добро познавање грчке и источних култура, предложили Словенима своју азбуку. Велики француски језикословац Ж. Вандереје назвао је ту азбуку "правим ремек-дјелом". "Колико су само далеко од ње азбуке Англосаксонаца и Ираца" - примјећује овај научник.

Писменост коју су понудили Ђирило и Методије имала је огроман утицај на развој руске литературе: "Нема никакве сумње - писао је 1952. године Д. С. Лихачев - да је најсавршенија азбука којом су се Руси почели служити од X вијека - ћирилица - изумљена у Бугарској, а потом пренесена у Русију". У свијести многих покољења Словена Ђирило и

Методије су својеврсни симболи словенског писма и словенске културе.

Дан словенске писмености и културе прославља се у читавој Русији, али се упоредо са тим сваке године бира одређени град - својеврсна пријестоница празника - у коме се тај дан обиљежава посебно свечано. Мурманск, Новгород, Кострома, Владимир, Смоленск, Јарослављ, Бјелогорд, Орел, Москва - са задовољством су примали госте из словенских земаља: писце, умјетнике, научнике и јавне посленике.

С пуним правом може се говорити о изузетности овог празника духовности, који се организује заједно са Руском православном црквом. Без сумње, он представља значајну појаву у политичком и јавном животу цијелог словенског свијета. Обраћање изворима националних култура словенских народа, њихову тијесну повезаност подстиче органско јединство и богату разноврсност словенске културне традиције. Током 15 година усталила се структура и успоставили основни садржаји прослава Дана словенске писмености и културе. Сваке године, зависно од дана у недељи, администрација области у којој се организује празник, 24. мај проглашава свечаним даном. Ујутро, у главном граду области служи се света литургија у част светаца Ћирила и Методија, послје које слиједи литија учесника прославе. На једном од главних тргова, који је посебно свечано украшен, огромном аудиторију обраћају се организатори прославе: предсједник организационог одбора - министар културе Русије и копредсједник - представник Руске православне цркве и представник администрације области. У оквиру празника организује се округли сто за ученике школа - средњих и виших. Традиционално се организује Међународна научна конференција "Словенски свијет: сличности и разлике". Током празника практикују се масовне шетње трговима и улицама градова, посјете музејима и културним споменицима. У тим програмима, по правилу, учествују сви народни умјетнички ансамбли области у којој се централна свечаност одржава. Својеврсна умјетничка спектакуларна представа Дана словенске писмености и културе одржава се под ведрим небом у најважнијем, у историјском смислу, дијелу града у којој учествују најпознатији локални и руски музички и драмски ансамбли.

Јубиларне 2000. године од Христовог рођења, на прагу ступања човјечанства у трећи миленијум, древни Рјазањ изабран је за пријестоницу празновања Дана словенске писмености и културе. Управо овдје, у једном од најстаријих градова и великих историјских центара стварања руске културе, одржани су главни догађаји у вези са прославом словенских просвјетитеља, браће светих Ћирила и Методија.

Рјазањ је исписао своје свијетле странице у историји руске државе, с њим су повезана славна имена истакнутих руских научника, духовних просвјетитеља, писаца, умјетника као што су Василије, истакнути светитељ Измаила Срезњевски, велики руски пјесник Сергеј Јесењин, научник свјетског гласа И. П. Павлов, затим Ј. П. Полоњски, К. Е. Циолковски, В. М. Галовнин, Д. Д. Саладовњиков, П. П. Семјонов Тјашански и многи други чија је судбина неодвојива од родне Рјазањске земље, чији су историјско наслеђе и допринос руској култури, науци и просвјети непроцјењиви.

Програм прославе Дана словенске писмености и културе обухватио је велики научни скуп и већи број округлих столова, промоција књига репрезентативних изложби и богати културно-умјетнички садржај.

На великом међународном скупу у Рјазању поднијети су бројни реферати од којих издвајамо:

1. 2000. хришћанства и словенски народи (А. Л. Шњакин);
2. О концепту "Интелигенција" и историји руске културе (А. М. Канчатков);
3. Утицај хришћанства на културу Рјазанског краја (Јосиф Шацки);
4. Словенске културе - током хиљаду година (Г. П. Мељников);
5. Словенска писменост и култура (И. И. Срезњевски);
6. "Подстицаји стваралаштва", промишљање о умјетности на крају другог миленијума хришћанства (К. Копејкин).

Поред тога одржано је десет округлих столова, као што су: Русија, Словени, Европа: Савремени проблеми; Словенске културе: Историја и савременост; Генерал Михаил Димитријевич Скобаљев: Живот и савременост; Манастирска ученост у Русији; Руски језик: прошлост и садашњост; Рјазањски крај и ослобођење Русије од иностраних завојевача почетком XVII вијека; Рјазањски крај као етно-културни и етно-дијалекатски регион; С. Ј. Јесењин као феномен словенске културе и др.

Програм научних и стручних скупова употпуњен је помпезним културно-умјетничким приредбама и посјетама културно-историјским споменицима и институцијама, и, што је најважније, бројним сусретима делегација словенских народа и једног дијела западноевропских земаља.

Кулминацију умјетничког доживљаја Дана словенске писмености и културе представљао је величанствени музичко-драмски спектакл на отвореном простору Рјазањске тврђаве под називом "... и Ријеч би Бог" посвећен јубилеју 2000. година хришћанства.

Црногорску делегацију на овој прослави сачињавали су: Радоица Лубурић, министар културе, Станка Визи, директор Републичког завода за међународну културно-просвјетну и научну сарадњу, и Бранислав Ковачевић, директор Историјског института Црне Горе.

Проф. др Бранислав КОВАЧЕВИЋ